

Nedostatky pri zadávaní verejného obstarávania informačných technológií z pohľadu ÚVO a zhodnotenie kvality zadaní projektov verejnej správy v rámci VO v oblasti informačných systémov

Tak ako i pri iných obstarávaníach tovarov, i pri obstarávaní informačných technológií obstarávatelia sa dopúšťajú chýb už pri vyhlásení metódy verejného obstarávania. Tieto spočívajú v rozdielnych podmienkach uvedených vo vyhlásení zvolenej metódy verejného obstarávania oproti súťažným podkladom. Ide o nedostatky už pri určovaní preukazovania splnenia podmienok účasti vo verejnom obstarávaní aj podľa § 24, najmä však podľa § 25 zákona č. 263/1999 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejnom obstarávaní“), t. j. v preukazovaní povinných dokladov a dokladov podľa § 25 zákona o verejnom obstarávaní, t. j. technickej spôsobilosti uchádzača alebo záujemcu. Obstarávatelia sa dostatočne nezameriavajú na predpokladanú cenu predmetu obstarávania a od uchádzačov, resp. záujemcov požadujú predkladať aj pri „nižších cenových reláciách“ v podlimitnom obstarávaní kompletnú účtovnú závierku, tzn. súvahu, výkaz ziskov a strát a prílohy, pričom by možno podľa charakteru ale hlavne objemu obstarávania postačovalo vyjadrenie banky o schopnosti plniť finančné záväzky. Napokon sa môže v priebehu hodnotenia predložených ponúk ukázať, že kompletná účtovná závierka vôbec nesplnila svoj účel.

Častým javom je, že obstarávatelia si nedostatočne uvedomujú, že preukazovanie technickej spôsobilosti pri obstarávaní tovarov je odlišná ako pri jej preukazovaní pri obstarávaní prác a služieb. Požadujú teda od uchádzačov, resp. záujemcov predkladať doklady podľa § 25 ods. 4 zákona o verejnom obstarávaní napr. údaje o vzdelaní a odbornej praxi vedúcich zamestnancov a zamestnancov zodpovedných za plnenie zmluvy, doklad o odbornej spôsobilosti, zoznam plnenia zmlúv rovnakého alebo podobného predmetu obstarávania za určité obdobie a pod. namiesto ods. 3 cit. paragrafu, kde zákon určuje, aké doklady spravidla pri preukazovaní technickej spôsobilosti pri obstarávaní tovarov možno požadovať. Pri požiadavke na predloženie certifikátu systému riadenia kvality túto požiadavku nedostatočne definujú a uchádzač alebo záujemca častokrát nevie, či môže alebo nesmie do ponuky predložiť pri nevlastnení certifikátu aj popis vykonaných opatrení na zabezpečenie kvality.

Na základe hore uvedeného dochádza k takým nedostatkom, že iné podmienky si obstarávateľ nadefinuje do vyhlásenia metódy verejného obstarávania do Vestníku verejného obstarávania a iné do súťažných podkladov. Toto sa v praxi môže stať preto, že v čase vyhlásenia metódy verejného obstarávania do Vestníka verejného obstarávania ešte obstarávatelia nemajú perfektne vyhotovené súťažné podklady.

Obstarávatelia častokrát pochybia v tom, že v súťažných podkladoch, ale i vo vyhlásení metódy verejného obstarávania do Vestníka verejného obstarávania označia výrobcu, alebo výrobok, z čoho je zrejmé, že môže ísť iba o jediného dodávateľa na trhu. V prípade, ak obstarávateľ nevie dostatočne opísať predmet obstarávania inak, môže podľa

§ 29 ods. 4 zákona o verejnom obstarávaní označiť výrobcu alebo výrobok za predpokladu, že umožní uchádzačom predloženie ponuky na porovnateľné riešenie.

Obstarávatelia sa nedostatočne zameriavajú v súťažných podkladoch aj na vypracovanie technických špecifikácií pri obstarávaní informačných technológií. Tu taktiež nedostatočne určia pohyb parametrov, tieto určia jednoznačne, z čoho taktiež môže a aj vyplýva, že dodávka smeruje k určitému vopred uvažovanému výrobcovi.

V súťažných podkladoch je potrebné podľa § 27 zákona o verejnom obstarávaní na vyhodnotenie ponúk určiť kritériá a pravidlá ich uplatnenia, čiže spôsob hodnotenia ponúk.

V praxi sa stáva, že obstarávatelia určia iné kritériá do vyhlásenia metódy verejného obstarávania vo Vestníku verejného obstarávania a iné do súťažných podkladov. Dôsledok takéhoto konania obstarávateľa je zrušenie metódy verejného obstarávania úradom pri rozhodovaní o námietkach, v ktorých uchádzači na takéto skutočnosti poukazujú. Takéto konanie obstarávateľa sa dodatočne nedá rozhodnutím úradu o námietkach konvalidovať.

Úrad môže vo svojich rozhodnutiach o námietkach iba rozhodnúť o vypustení diskriminačných podmienok obstarávateľov uvedených v súťažných podkladoch, ale nemôže nariadiť zosúladenie vyhlásených kritérií vo vyhlásení metódy verejného obstarávania vo Vestníku verejného obstarávania a v súťažných podkladoch.

Pokiaľ ide o popis spôsobu hodnotenia jednotlivých obstarávateľom vyhlásených kritérií v súťažných podkladoch, tieto sú nedostatočne popísané najmä u nejednoznačných kritérií, teda u kritérií typu ako je napr. úroveň kvality, technické a funkčné charakteristiky tovaru. Takto stanovené kritériá, i keď zákon o verejnom obstarávaní ich príkladmo uvádza v § 27 ods. 3 je potrebné upresniť napr. podkritériami, aby uchádzači boli dostatočne informovaní, na čo sa majú vo svojej ponuke zamerať a čo pod takto vyhláseným kritériom bude obstarávateľ hodnotiť a akým bodovým, resp. váhovým hodnotením. Pokiaľ tak obstarávateľ neučiní, dáva priestor jednotlivým členom svojej komisie menovanej na vyhodnocovanie ponúk na subjektívne hodnotenie ponúk, pretože každý člen komisie môže mať napr. na kvalitu tovaru iný názor, resp. nárok. Rovnako je to i u funkčnej charakteristike tovaru.

V súťažných podkladoch pri uvádzaní spôsobu hodnotenia ponúk častokrát absentuje ustanovenie o tom, kto sa stane víťazom vyhlásenej metódy verejného obstarávania, keď dvaja, príp. viacerí uchádzači získajú rovnaké bodové ohodnotenie. Tu by sa mali obstarávatelia zamerať na poradie dôležitosti vyhlásených kritérií a nie na akési žrebovanie, čo sa v praxi stáva.

Obstarávatelia vo vyhlásení metódy verejného obstarávania, ale i v súťažných podkladoch zle určujú kritériá. Tieto určujú duplicitne s § 25 zákona o verejnom obstarávaní a práve požadujú pri obstarávaní tovaru, teda i pri obstarávaní informačných technológií predkladať referencie, ktoré sa aplikujú pri obstarávaní prác a služieb alebo napr. postavenie uchádzača na trhu a pod. Z takejto požiadavky obstarávateľa vyplýva, že uchádzač, ktorý

nepôsobí na trhu minimálne 3 roky, nemá šancu byť úspešným v takomto tendri, čo môže byť na škodu obstarávateľa pri výbere ekonomicky najvýhodnejšej ponuky.

Na druhej strane uchádzači v snahe za každú cenu získať tender, dávajú obstarávateľom vo svojich ponukách nepravdivé údaje. Ako príklad možno uviesť u istého obstarávateľa obstarávanie dodávky počítačových zostáv. Obstarávateľ v súťažných podkladoch uviedol minimálny rozsah dodávky v technickej špecifikácii, ktoré istý uchádzač vôbec nespĺnil, napriek tomu však jeho ponuka bola hodnotená, hoci mala byť zo súťaže vylúčená.

Požiadavka obstarávateľa sa viazala k pamäti DDRAM, ktorá mala byť certifikovaná výrobcom MB, túto uchádzač nespĺnil a dal len čestné vyhlásenie, že dodaná pamäť DDRAM Apacer je certifikovaná výrobcom dodanej matičnej dosky INTEL, avšak dodatočne bolo zistené, že ním ponúkané pamäte Apacer certifikát výrobcu vôbec nemajú.

Pokiaľ ide o komunikáciu medzi obstarávateľmi a uchádzačmi, táto taktiež nie je na dostatočnej úrovni. Uchádzači nevyužívajú inštitút vysvetľovania podľa § 30 zákona o verejnom obstarávaní. Konkrétne pri dodávkach informačných technológií sa obstarávateľov pýtajú telefonicky a nie písomne. Svoju ponuku vypracovávajú na základe telefonických dohovorov s obstarávateľom. Výsledkom takýchto dohovorov môže byť vylúčenie uchádzača pre nesplnenie obstarávateľom požadovaných podmienok najmä technických požiadaviek. Dôsledkom takýchto „dohovorov“ sú námietky uchádzačov, ktoré úrad musí zamietnuť, pretože jedine na základe písomnej komunikácie, tzn. na základe písomného dožiadania uchádzača o vysvetlenie súťažných podkladov môže úrad spoľahlivo rozhodnúť o tvrdeniach uchádzača alebo obstarávateľa.

Uchádzači tiež nevyužívajú možnosť podávania námietok už proti vyhlásenej metóde verejného obstarávania, alebo proti súťažným podkladom, ale vyčkajú rozhodnutie obstarávateľa napr. o vylúčení jeho ponuky pre nesplnenie určitých obstarávateľom vymienených podmienok a v námietkach proti vylúčeniu, resp. v námietkach proti určení poradia vyhodnotených ponúk poukazujú na nesprávnosti uvedené vo vyhlásení metódy verejného obstarávania a v súťažných podkladoch.

Úrad podľa § 86 ods. 9 zákona o verejnom obstarávaní môže odňať odkladný účinok námietkam, ak hrozí, že ich negatívne dôsledky nie sú vo verejnom záujme, najmä ak by prevýšili prínosy. Proti takémuto rozhodnutiu úradu o odňatí odkladného účinku nie je možné podať odvolanie.

Ako príklad možno uviesť obstarávanie informačných technológií Štatistickým úradom SR, ktorý zabezpečuje celoplošne za SR výsledky určitých prieskumov ako napr. sčítanie obyvateľstva. Námietkami uchádzačov či už proti vylúčeniu, alebo proti určení poradia, kde sú zákonom stanovené lehoty na možnosť podať námietky a zákonom stanovené lehoty na rozhodnutie o nich, by mohli hroziť negatívne dôsledky, ktoré nie sú vo verejnom záujme.

Stručný prehľad príspevku:

1. Nedostatky pri splnení podmienok účasti vo verejnom obstarávaní – všeobecne
2. Nedostatky pri vyhlasovaní metódy verejného obstarávania pri informačných technológiách vo Vestníku verejného obstarávania a v súťažných podkladoch
3. Nedostatočná komunikácia medzi uchádzačmi (záujemcami) a obstarávateľmi pri vysvetľovaní súťažných podkladov pri obstarávaní informačných technológií
4. Nedostatočné určovanie technických špecifikácií pri obstarávaní informačných technológií
5. Nedostatky vo vyhlasovaní kritérií na hodnotenie ponúk pre informačné technológie